

Źródło: stock.adobe.com

Dostępność przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych

Lata 2016–2017 oraz wcześniejsze, wpływające na kontrolowany obszar

Najwyższa Izba Kontroli

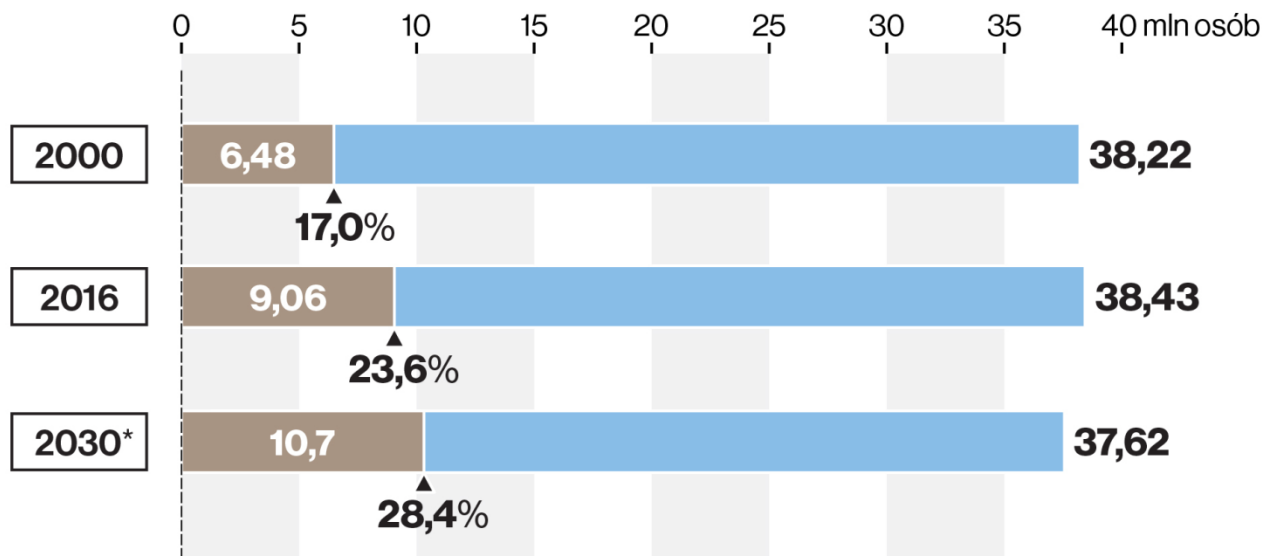
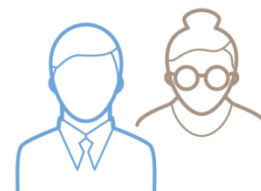
Warszawa, październik 2018 r.

01 Dlaczego podjęliśmy kontrolę?

- wzrasta liczba ludności w wieku powyżej 60 lat

LICZBA MIESZKAŃCÓW W POLSCE

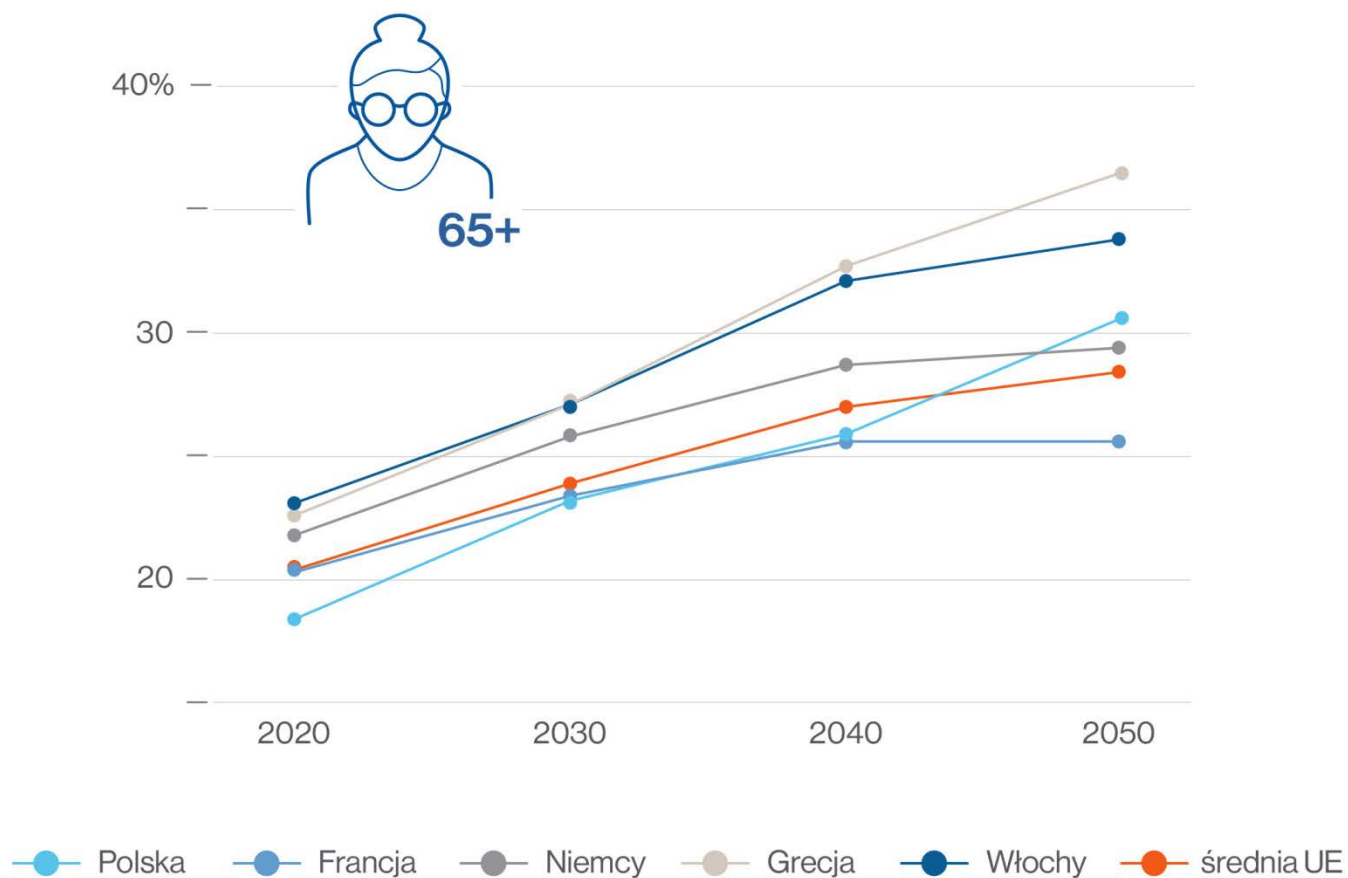
■ Ogółem w tym: ■ mieszkańcy 60+

* prognoza GUS

Dlaczego podjęliśmy kontrolę?

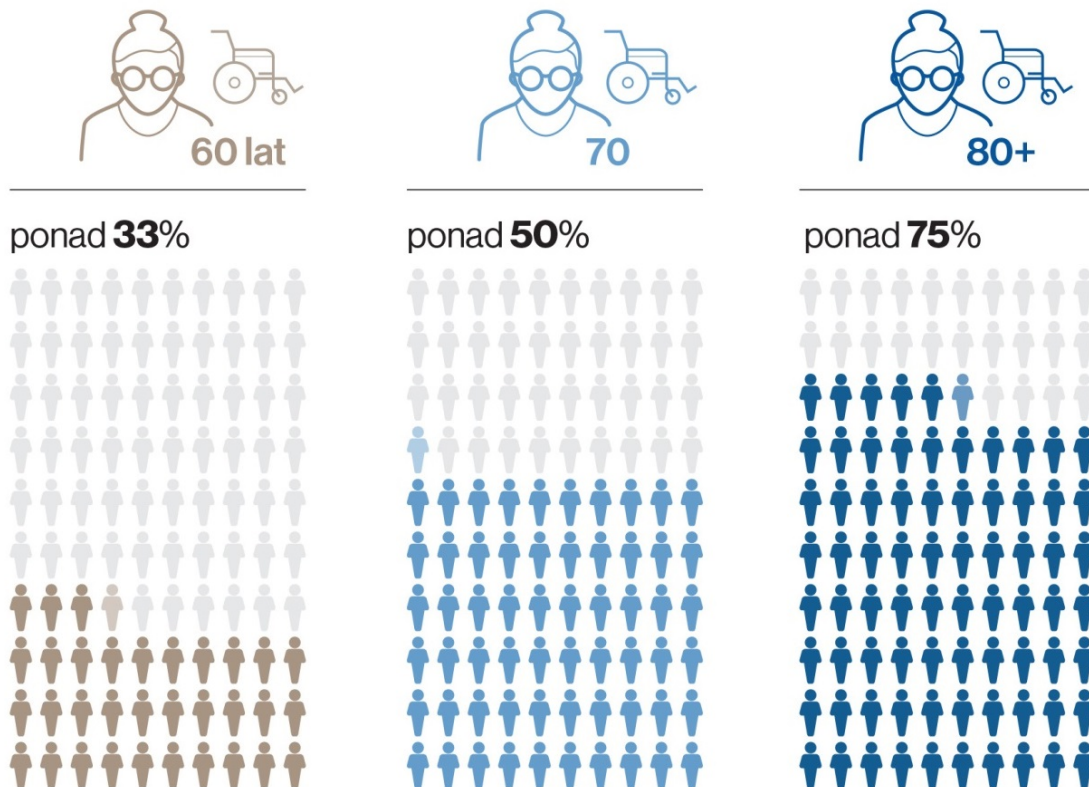
- starzeje się ludność Europy

03 Dlaczego podjęliśmy kontrolę?

- wzrasta liczba osób z niepełnosprawnościami

Częstość występowania niepełnosprawności biologicznej
według grup wiekowych

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie danych GUS.

04 Co kontrolowaliśmy?

Oceniliśmy skuteczność działań organów administracji publicznej na rzecz poprawy dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.

W szczególności sprawdziliśmy:

- Czy rozpoznano potrzeby i oczekiwania osób starszych i niepełnosprawnych w odniesieniu do przestrzeni publicznej?
- Czy dysponowano planami działań odpowiadającymi na potrzeby i oczekiwania osób starszych i niepełnosprawnych?
- Czy podejmowano działania w celu stworzenia warunków do aktywnego i samodzielnego funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych i czy działania te były skuteczne?
- Czy stworzono warunki do ewakuacji osób niepełnosprawnych?

05 Kogo kontrolowaliśmy?

Kontrolę przeprowadziliśmy w:

- Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- urzędach marszałkowskich sześciu województw: dolnośląskiego, łódzkiego, podlaskiego, śląskiego, świętokrzyskiego, wielkopolskiego (w tym w jednym w ramach kontroli rozpoznawczej)
- urzędach 27 gmin z terenu ww. województw (w tym w trzech w ramach kontroli rozpoznawczej)
- ośmiu jednostkach publicznych z terenu województwa wielkopolskiego (w zakresie przygotowania do ewakuacji osób niepełnosprawnych)

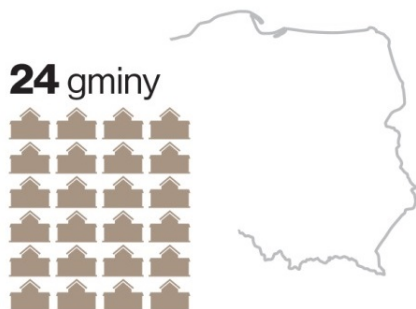
06 Stwierdzony stan – nieskuteczne działania gmin

- żaden z 94 obiektów skontrolowanych z udziałem specjalistów z zakresu dostępności przestrzeni publicznej, w tym osób z różnymi niepełnosprawnościami, nie był wolny od barier, rozwiązań lub niedogodności ograniczających lub wręcz uniemożliwiających korzystanie z nich przez osoby z niepełnosprawnościami na zasadzie równości ze sprawnymi użytkownikami
- w skontrolowanej dokumentacji 33 z 84 (39,3%) już zrealizowanych bądź zaplanowanych działań w przestrzeni publicznej nie uwzględniono rozwiązań służących dostępności obiektów przestrzeni publicznej dla osób z różnymi niepełnosprawnościami

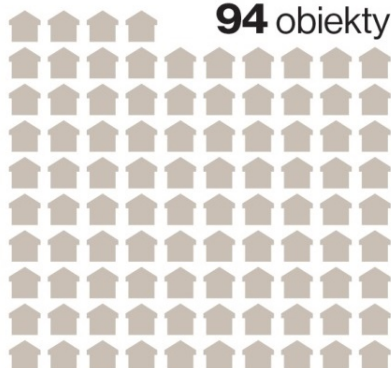
Stwierdzony stan – liczba gmin i obiektów skontrolowanych oraz odsetek skontrolowanej dokumentacji, w której nie uwzględniono rozwiązań dla osób z niepełnosprawnościami

ZAKRES KONTROLI

24 gminy

94 obiekty

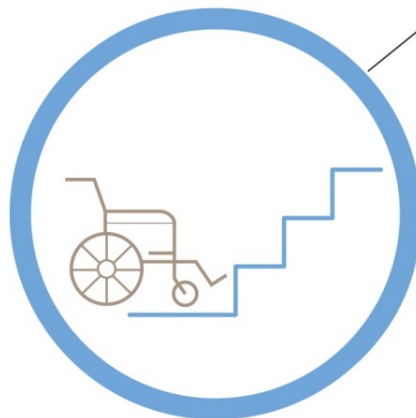

39,3%

dokumentacji projektowej lub przetargowej objętej kontrolą nie uwzględniało rozwiązań służących dostępności przestrzeni publicznej dla osób z różnymi dysfunkcjami

100%

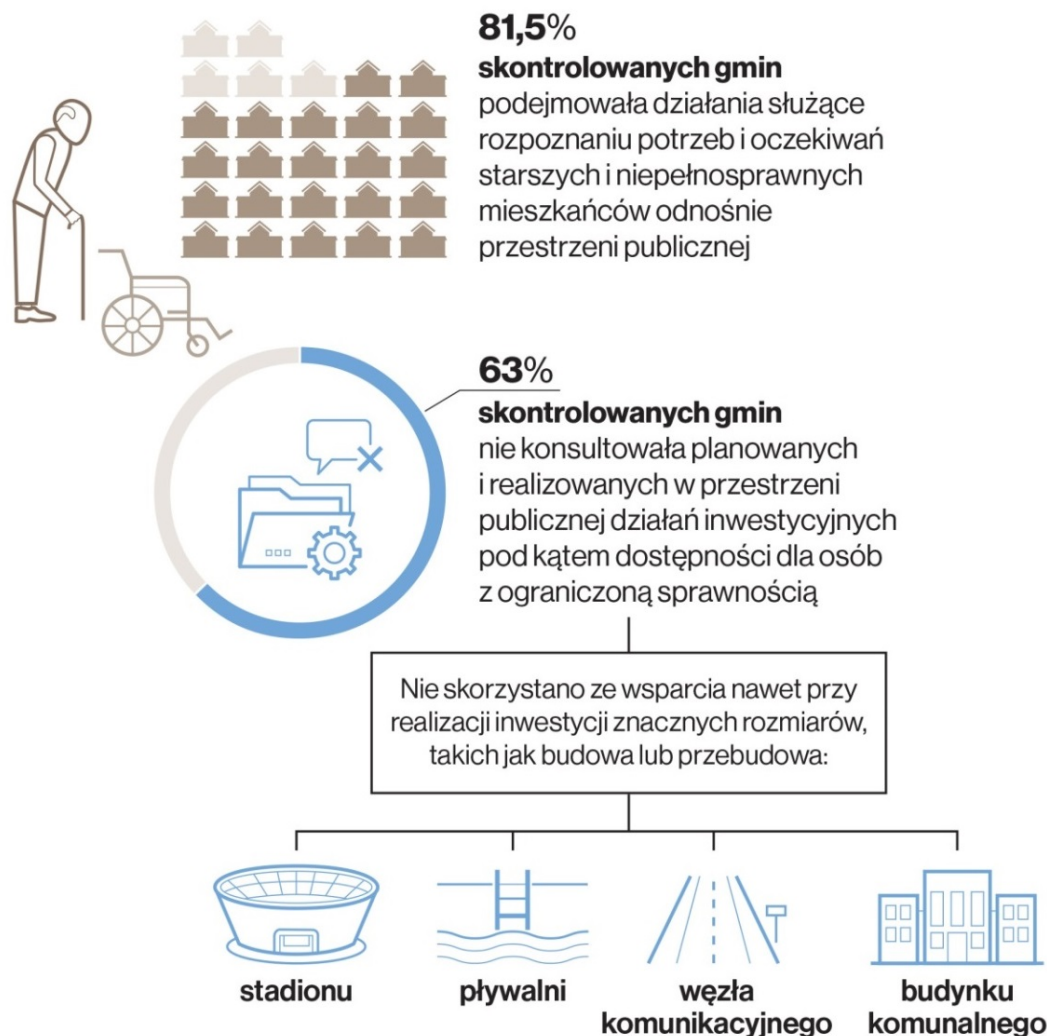

żaden z 94 skontrolowanych obiektów nie był wolny od barier, rozwiązań lub niedogodności ograniczających lub wręcz uniemożliwiających korzystanie z nich przez osoby z niepełnosprawnościami na zasadzie równości ze sprawnymi użytkownikami

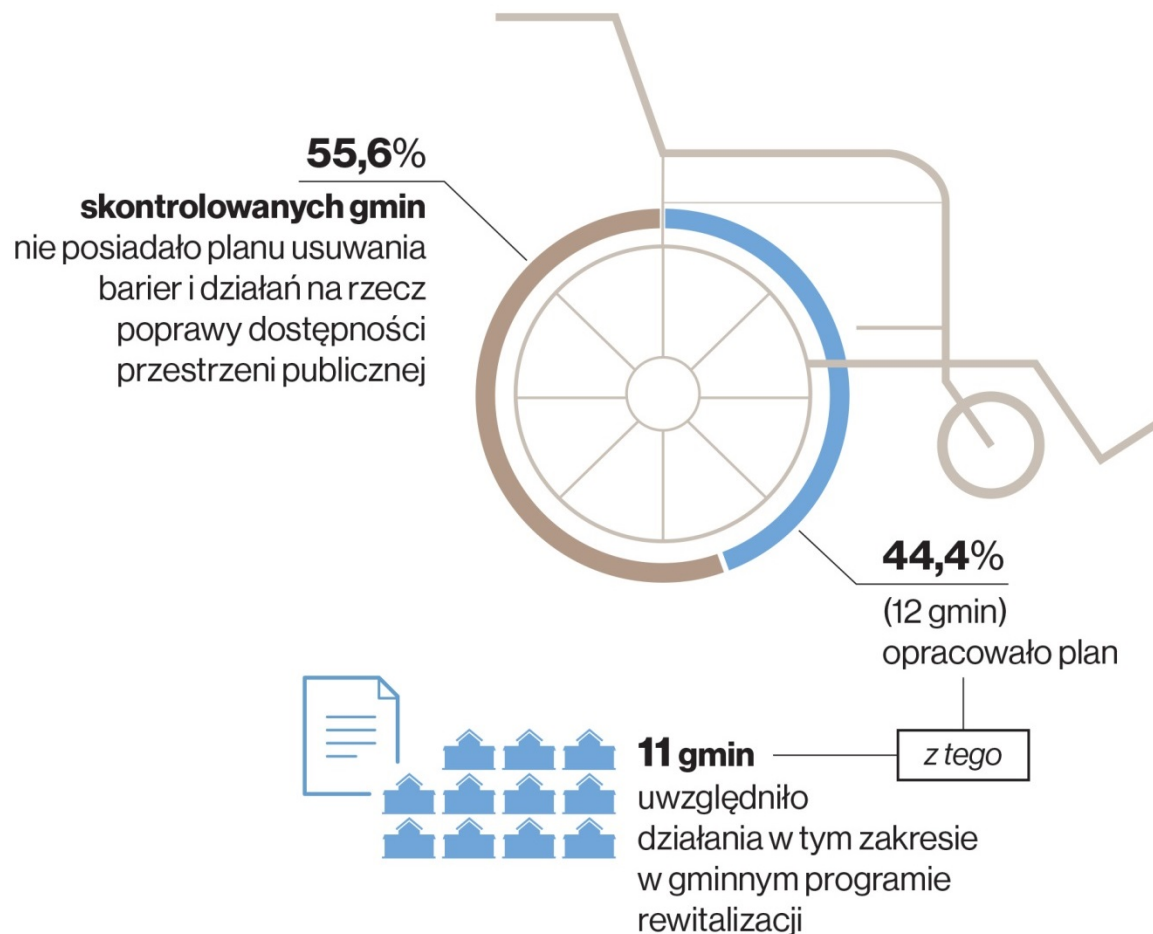
Stwierdzony stan – brak konsultacji z zainteresowanymi użytkownikami i ekspertami

- większość skontrolowanych gmin (22 z 27, tj. 81,5%) podejmowała działania w celu rozpoznania potrzeb i oczekiwań starszych i niepełnosprawnych mieszkańców odnośnie dostępności przestrzeni publicznej
- mimo rozpoznania potrzeb większość skontrolowanych gmin (17 z 27, tj. 63%) nie konsultowała planowanych i realizowanych w przestrzeni publicznej działań pod kątem ich dostępności dla osób z ograniczoną sprawnością
- proces opiniowania i konsultacji wdrożono tylko w 5 z 27 (18,5%) skontrolowanych gmin

Stwierdzony stan – odsetek skontrolowanych gmin, które podejmowały działania w celu rozpoznania potrzeb starszych i niepełnosprawnych mieszkańców oraz niekonsultujących działań w przestrzeni publicznej z zainteresowanymi środowiskami

Stwierdzony stan – odsetek skontrolowanych gmin, dla których opracowano lub nie opracowano planu usuwania barier z przestrzeni publicznej

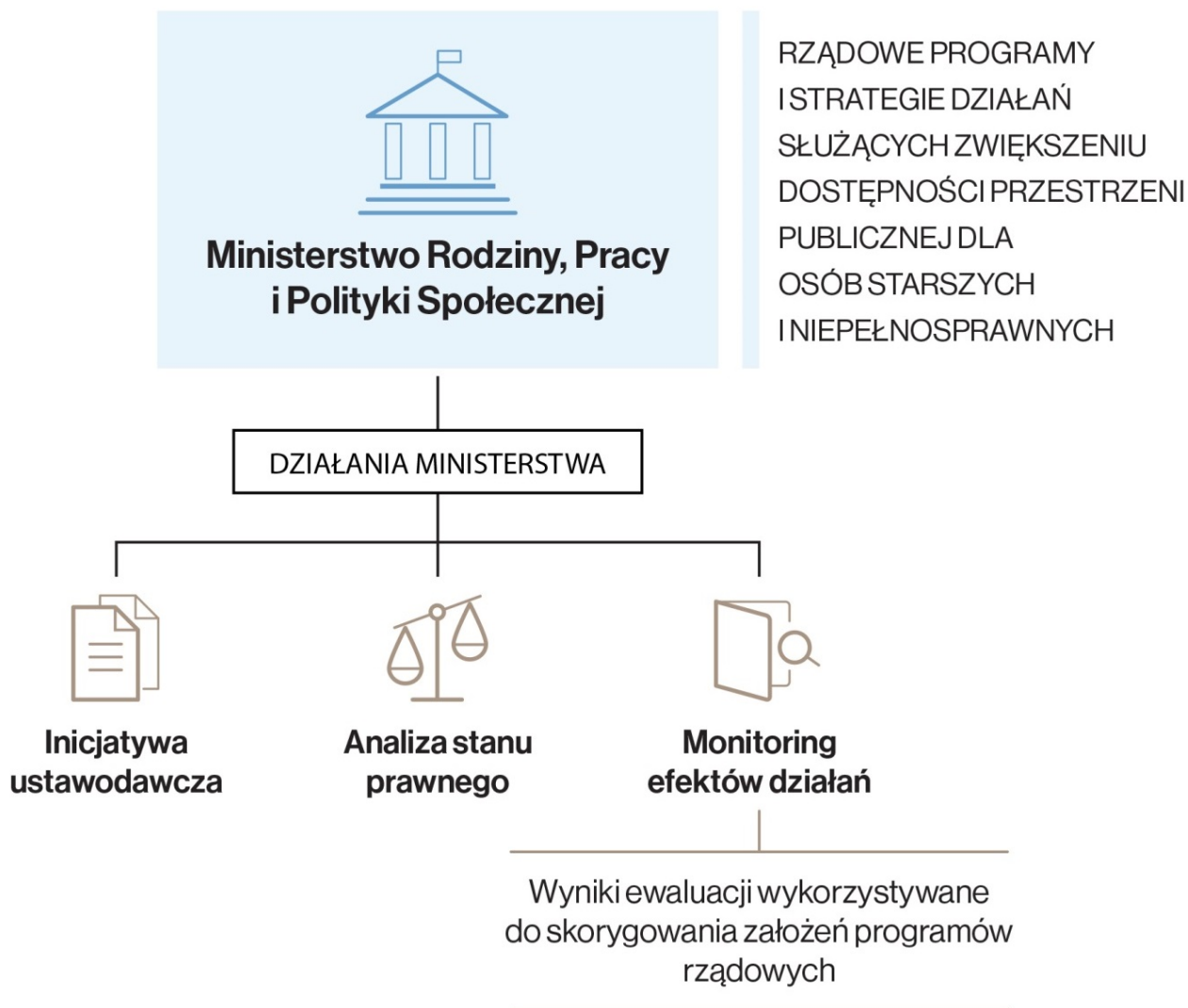
Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

10 Stwierdzony stan – samorządy województw

- zidentyfikowały najistotniejsze potrzeby w zakresie poprawy dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych
- uwzględnili w regionalnych strategiach i programach działania adekwatne do zidentyfikowanych potrzeb odnośnie poprawy dostępności przestrzeni publicznej
- nie monitorowały poziomu realizacji przyjętych założeń odnoszących się do poprawy dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych, bądź robiły to nierzetelnie, co uniemożliwiło podjęcie ewentualnych działań korygujących, w celu poprawy skuteczności działań dostosowujących przestrzeń publiczną do potrzeb, oczekiwań i możliwości tych osób
- nie opracowały planów usuwania barier i planów poprawy dostępności obiektów samorządów wojewódzkich dla osób starszych i niepełnosprawnych

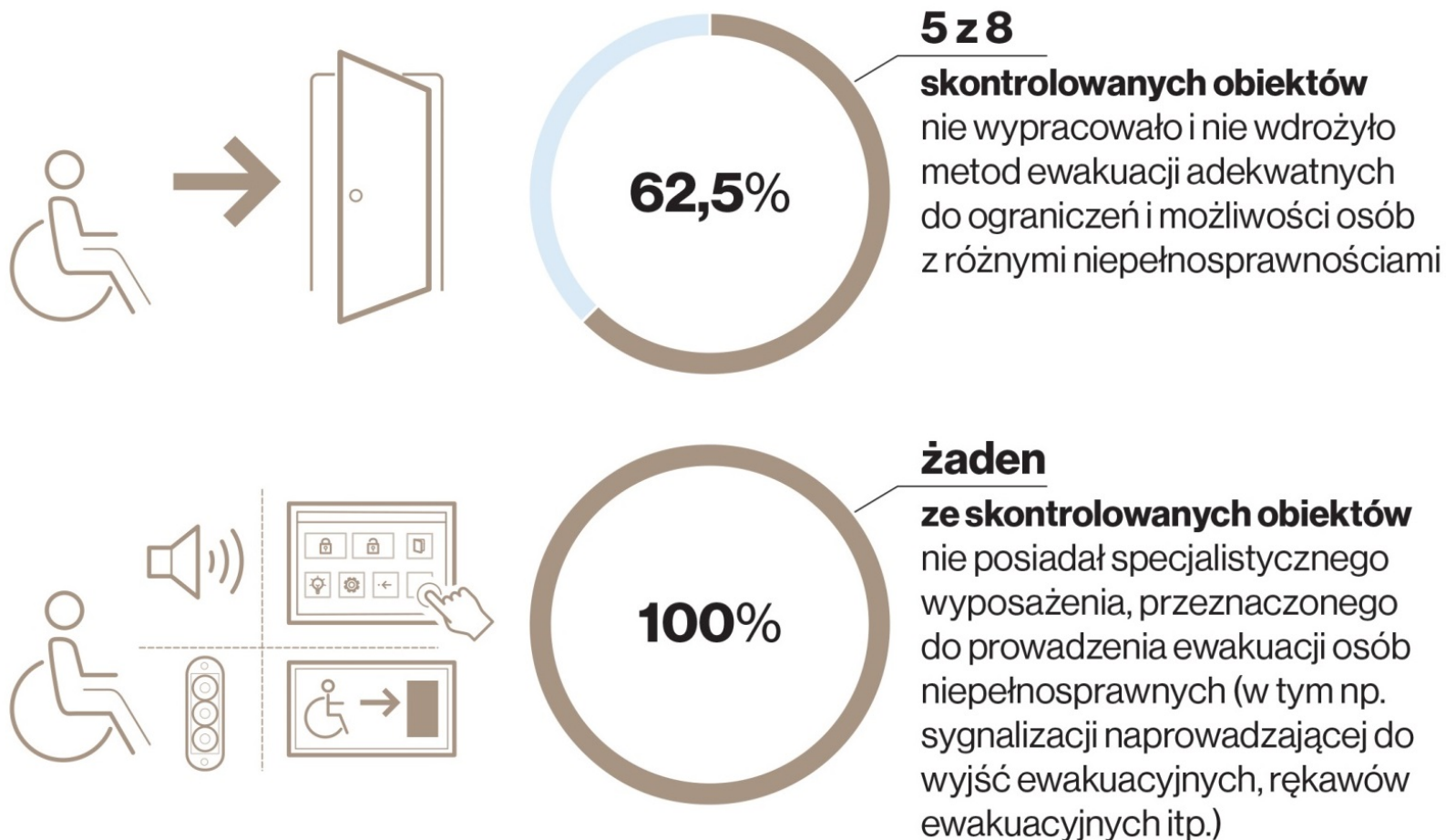
- monitorowało wdrażanie postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych
- uczestniczyło w opracowaniu rządowych programów i strategii działań mających służyć zwiększeniu dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych
- analizowało obowiązujące przepisy pod kątem funkcjonujących w nich rozwiązań służących dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych
- opiniowało projekty aktów prawnych i dokumentów rządowych pod kątem uwzględniania w nich rozwiązań odpowiadających na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych względem dostępności przestrzeni publicznej

Stwierdzony stan – działania ministerstwa na rzecz poprawy dostępności przestrzeni publicznej

- większość (62,5%) nie opracowała szczegółowych procedur postępowania na wypadek zagrożenia, uwzględniających sposoby i metody ewakuacji osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności
- większość (62,5%) nie wypracowała i nie wdrożyła metod ewakuacji adekwatnych do ograniczeń i możliwości osób z różnymi niepełnosprawnościami
- nie zapewnili w skontrolowanych obiektach specjalistycznego wyposażenia przeznaczonego do prowadzenia ewakuacji osób niepełnosprawnych (np. sygnalizacja naprowadzająca do wyjść ewakuacyjnych, rękawy ewakuacyjne itp.)

Stwierdzony stan – odsetek skontrolowanych obiektów, dla których nie opracowano procedur ewakuacji osób z niepełnosprawnościami i których nie wyposażono w specjalistycznych sprzęt do ewakuacji tych osób

15 Ocena ogólna

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej podejmowało inicjatywy ustawodawcze oraz wyznaczało kierunki działań na rzecz poprawy dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych, co NIK oceniła pozytywnie.

Podejmowane przez organy administracji samorządowej działania na rzecz dostosowania przestrzeni publicznej do potrzeb i możliwości osób starszych i niepełnosprawnych nie były skuteczne, gdyż nie zapewniły osobom starszym i niepełnosprawnym dostępu do przestrzeni publicznej na zasadzie równości z pełnosprawnymi użytkownikami.

Zarządzający większością skontrolowanych obiektów użyteczności publicznej nie zapewnili należytego przygotowania tych obiektów do ewakuacji osób z niepełnosprawnościami.

Do Prezesa Rady Ministrów

- podjęcie działań, które zapewnią wprowadzenie do krajowych regulacji prawnych obowiązku stosowania zasady uniwersalnego projektowania produktów, środowiska, programów i usług, zgodnie z art. 4 ust. 1 lit. a oraz lit. f Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych* i definicją uniwersalnego projektowania zawartą w art. 2 tej Konwencji

* Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169), przyjęta i ratyfikowana przez Rzeczpospolitą Polską 25 października 2012 r.

Do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

- doprecyzowanie przepisów regulujących zasady ewakuacji z obiektów użyteczności publicznej*, tak aby wynikał z nich wprost obowiązek zapewnienia warunków i organizacji ewakuacji osób o ograniczonej sprawności, z uwzględnieniem specyfiki rodzaju i stopnia różnych niepełnosprawności, adekwatnie do istniejących w obiekcie rozwiązań przestrzenno-budowlanych, technologicznych, technicznych i jego wyposażenia

* § 6 ust. 1 i § 15 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2010 r., Nr 109, poz. 719)

Do wójtów, burmistrzów i prezydentów miast

- opracowanie planów likwidacji barier występujących w przestrzeni publicznej oraz podjęcie działań w celu ich wyeliminowania

Do marszałków województw

- rzetelne monitorowanie skuteczności realizowanych działań na rzecz poprawy dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych

Do zarządzających obiektami użyteczności publicznej

- wypracowanie i wdrożenie zasad prowadzenia bezpiecznej ewakuacji osób z różnymi niepełnosprawnościami

19 Rządowy program DOSTĘPNOŚĆ PLUS 2018-2025

Program, ustanowiony 17 lipca 2018 r., zakłada:

- zniesienie barier architektonicznych i komunikacyjnych w około tysiącu miejsc i budynków użyteczności publicznej
- wybudowanie w programie Mieszkanie Plus co najmniej 20% mieszkań dostępnych dla osób o szczególnych potrzebach
- poprawę jakości przestrzeni publicznej w 100 gminach
- dostępność dla osób o specjalnych potrzebach wszystkich nowo zakupionych autobusów i tramwajów
- pełną dostępność dla osób o specjalnych potrzebach wszystkich nowych budynków publicznych
- dostępność dla osób niewidomych i niesłyszących stron internetowych wszystkich urzędów i instytucji oraz co najmniej połowy czasu antenowego w telewizji
- systematyczną poprawę istniejącej infrastruktury i otoczenia

Źródło: stock.adobe.com

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Poznaniu